

6

W poszukiwaniu jedności
w różnorodności
– XXXIV Zjazd Naukowy
Polskiego Towarzystwa
Psychologicznego

MAŁGORZATA GÓRNIK-DUROSE

Wiceprzewodnicząca Komitetu Programowego

XXXIV Zjazdu Naukowego PTP

Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Śląskiego prof. dr hab. Wiesław Banyś w trakcie otwarcia Zjazdu

W dniach 18-21 września 2011 odbył się w Katowicach XXXIV Zjazd Naukowy Polskiego Towarzystwa Psychologicznego pod hasłem „Oblicza współczesnej psychologii – jedność w różnorodności?” Zjazd zorganizował Zarząd Główny i Zarząd Oddziału Polskiego Towarzystwa Psychologicznego w Katowicach pod merytoryczną opieką Instytutu Psychologii Uniwersytetu Śląskiego. Głównym założeniem programowym Zjazdu było pokazanie różnorodności współczesnej psychologii, zarówno jako dyscypliny naukowej, jak i sfery działalności praktycznej. Zróżnicowanie sposobów uprawiania psychologii w Polsce i na świecie jest faktem, który nie podlega dyskusji. Jednakże Zjazd miał również na celu podkreślenie jedności psychologii, która opiera się na dwóch filarach – metodologicznym i etycznym. Dr hab. Zbigniew

Spendel – przewodniczący Komitetu Programowego XXXIV Zjazdu PTP, wyakcentował to w założeniach programowych Zjazdu, pisząc: „Racjonalność, szeroko rozumiany empiryzm oraz afirmacja godności osoby ludzkiej stanowią (...) konstytutywne i integrujące idee psychologii. O istocie i tożsamości psychologii decyduje zatem jej poszanowanie dla rudymenatnych zasad metodologicznych i wartości moralnych”.

Na takim tle dyskutowano o konkretnych problemach związanych z funkcjonowaniem człowieka w różnych sferach, takich jak: (a) cywilizacja, globalizacja, kultura, (b) czas wolny (rekreacja, wypoczynek, zabawa), (c) ekonomia i konsumpcja, (d) najnowsze technologie i rzeczywistość wirtualna, (e) praca, (f) rodzina, (g) rozwój i zmiana, edukacja przez całe życie, (h) sfera sacrum, (i) środowisko fizyczne i własna

fizyczność, (j) środowisko społeczne (człowiek w relacjach z innymi – jednostkami, grupami, społeczeństwem), (k) trauma, kryzys, cierpienie, choroba oraz (l) zdrowie i jakość życia. Prezentacje (wykłady, referaty, postery, głosy w dyskusjach panelowych) odnosiły się do zagadnień teoretycznych i metodologicznych, badań podstawowych, badań aplikacyjnych, problemów praktyki psychologicznej oraz zagadnień etycznych.

Wykład inauguracyjny pt. Psychologia podzielona wygłosił prof. dr hab. Wiesław Łukaszewski. Zwrócił w nim uwagę na to, że dzieje psychologii to z jednej strony odwieczna praktyka społeczna, z drugiej zaś podejmowanie prób formułowania uogólnień dotyczących ludzkiej natury i mechanizmów ludzkiego zachowania oraz na to, że w istocie mamy do czynienia z trzema psychologiami – psychologią rekomendacji sposobów postępowania, psychologią potoczną i psychologią naukową, które od zawsze pozostawały ze sobą w złożonych relacjach. Obecnie dystans między psychologią naukową i dwiema pozostałymi jest tak wielki, że prawie wszyscy są zniechęceni do podejmowania prób jego niwelowania. Ma to bardzo istotne konsekwencje zarówno dla praktyki psychologicznej jak i badań naukowych w tym obszarze wiedzy.

W trakcie Zjazdu wygłoszono ogółem 12 wykładów plenarnych, odbyła się też uroczysta sesja plenarna z okazji 25-lecia specjalizacji z psychologii klinicznej. W trakcie 60 sympozjów i sesji tematycznych wygłoszono ponad 350 referatów, na 14 sesjach plakatowych zaprezentowano ok. 60 plakatów. Odbyły się 24 warsztaty oraz 11 dyskusji panelowych, poruszających istotne dla środowiska psychologicznego problemy, związane z kształceniem psychologicznym, uprawianiem zawodu psychologa w aspekcie etycznym i prawnym, rolą psychologa w zmieniającym się świecie. W jednej z takich dyskusji, łącząc się z uczestnikami Zjazdu drogą internetową, uczestniczył Elliot Aronson.

W katowickim Zjeździe Naukowym PTP bardzo wyraźnie zaznaczyła się problematyka psychologii ekonomicznej. Ekonomia i konsumpcja zostały wskazane już przez Komitet Programowy jako istotna sfera aktywności człowieka, wchodząca w obszar zainteresowań psychologii zarówno naukowej, jak i praktycznej.

Na zaproszenie Komitetu Programowego XXXIV Zjazdu PTP dr hab. Tomasz Zaleskiewicz, prof. SWPS wygłosił jeden z wykładów plenarnych. W wykładzie tym – pt. Psychologia pieniądza – zwrócił uwagę, iż pieniądź ma – poza ekonomicznym – również znaczenia społeczne i psychologiczne, a jego wpływ na nasze życie ma naturę zarówno instrumentalną, jak i symboliczną. Wykład ukazał tę pozaekonomiczną, symboliczną naturę pieniądza, która ujawnia się wyraziście w czterech obszarach: wymiana prezentów, niejednorodne wartościowanie pieniądza w zależności od kontekstu, traktowanie pieniędzy w kategoriach radzenia sobie z lękiem przed śmiercią, ujawnianie różnych postaw wobec pieniędzy. Dualna natura pieniędzy została też przedstawiona w kontekście rozwojowym.

W programie Zjazdu znalazły się również dwa sympozja poświęcone zagadnieniom psychologii ekonomicznej. W trakcie pierwszego z nich – prowadzonego przez dr. hab. Tomasza Zaleskiewicza, prof. SWPS – przedstawiono 5 referatów:

- Skłonność do egalitarnych podziałów w decyzjach ekonomicznych u dzieci a udział w treningu kooperacji i rywalizacji (autorzy: Anna Hełka, Tomasz Zaleskiewicz, Katarzyna Kulik, Karolina Sebastiańczyk, Anna Olszańska),
- Poziom wiedzy ekonomicznej i nastawienia optymistyczne a postawy Polaków wobec podatków (autor: Sabina Kołodziej),
- Uleganie iluzji Euro a postawy wobec pieniędzy i rodzaj ocenianych produktów (autor: Agata Gąsiorowska),

- Pomiar potencjału przedsiębiorczego młodej (autorzy: Zbigniew Piskorz, Jagoda Podgórska),
- Zaufanie deklarowane i przejawiane w interakcjach ekonomicznych (autorzy: Anna Macko, Tadeusz Tyszka, Marcin Malawski).

Drugą sesję tematyczną z zakresu psychologii ekonomicznej prowadziła dr hab. Anna Maria Zawadzka, prof. UG. Złożyły się na nie następujące wystąpienia:

- Związek stereotypowego myślenia o płci z sukcesami lub porażkami w działalności przedsiębiorczej kobiet (autorzy: Małgorzata Denkiewicz, Maryla Goszczyńska),
- Kiedy wzrasta chęć posiadania i nabywania dóbr – kiedy się cieszymy czy gdy się smucimy? (autor: Anna Maria Zawadzka),
- Typologia dyspozycyjnych wizerunków konsumentów (autorzy: Oleg Gorbaniuk, Monika Toczyńska),

- Psychologiczne koszty rozwoju ekonomicznego w różnych kulturach. Badanie temperamentu Polaków i Koreańczyków (autorzy: Anna Wasieła, Marcin Zajenkowski).

Ponadto zagadnienie roli zawodowej psychologa ekonomicznego pojawiło się w dyskusji panelowej pod hasłem: Nowe specjalności psychologiczne: psycholog biznesu, coach rozwoju osobistego, psycholog ekonomiczny, prowadzonej przez dr hab. Aleksandrę Tokarz. W dyskusji uczestniczyli jako paneliści: dr hab. Małgorzata Górnik-Durose, prof. UŚ oraz dr Beata Kozak i dr Kazimierz Sedlak, reprezentujący praktykę psychologiczną, a prof. dr hab. Tadeusz Tyszka wydatnie ją wzbogacił, zabierając głos w jej trakcie. Zwrócono uwagę na kluczowe kwestie odpowiedzialnego i etycznego uprawiania psychologii w biznesie i marketingu oraz problemy kształcenia adeptów psychologii w trakcie studiów psychologicznych i po ich zakończeniu w zakresie odpowied-

Przed wykładem plenarnym: w pierwszym rzędzie od prawej dr hab. Małgorzata Górnik-Durose, prof. UŚ z dr hab. Tomaszem Zaleskiewiczem, prof. SWPS; w drugim rzędzie od prawej – prof. dr hab. Dariusz Doliński, dr Zbigniew Piskorz, dr Anna Helka, dr Agata Gąsiorowska, dr hab. Anna Maria Zawadzka, prof. UG

nich kompetencji i umiejętności, przydatnych w pracy w tych sferach.

XXXIV Zjazd Naukowy Polskiego Towarzystwa Psychologicznego bez wątpienia można uznać za cenne forum wymiany myśli pomiędzy przedstawicielami nauki i praktyki psychologicznej oraz psychologami uprawiającymi swój zawód w oparciu o różne tradycje i paradygmaty teoretyczne. Bez wątpienia Zjazd ukazał konieczność istnienia i pielęgnowania dwóch filarów jedności środowiska psychologicznego – metodologicznego i etycznego. Wskazał również na konieczność otwierania się psychologii na wyzwania, jakie stawia przed nią świat, zmieniający się w bardzo szybkim tempie, głównie pod względem technologicznym, ale również aksjologicznym i społecznym. Ta jakże pożądana inkluzywność psychologii była wyraźnie widoczna w trakcie obrad Zjazdu, chociażby w tym, że poświęcono wiele miejsca i czasu zagadnieniom, które uznano w psychologii za ważne stosunkowo niedawno, np. problemom z obszaru psychologii sportu, psychologii muzyki i właśnie psychologii ekonomicznej.